

ROMAN

# KELİME AVCISI



Çeviri: Müge Bayyurt

# ALENA GRAEDON

*"Kesinlikle harika... Yürünün ilk örneği!  
Yazı, kelimeler ve edebiyat üzerine kurulu bir macera romanı!"*

Booklist



## KELİME AVCISI

Alena Graedon

TİMAŞ YAYINLARI | 3797

Edebiyat Kitaplığı-Roman | 188

### YAYIN YÖNETMENİ

İhsan Sönmez

### EDİTÖR

Tuğçe İnceoğlu

### KAPAK TASARIMI

Ravza Kızıltuğ

### 1. BASKI

Mayıs 2015, İstanbul

ISBN

ISBN 978-605-08-1923-6



9 786050 819236

### TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,  
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul  
Telefon: (0212) 511 24 24  
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

facebook.com/timasyayingrubu

twitter.com/timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 12364

### BASKI VE CİLT

Sistem Matbaacılık

Yılanlı Ayazma Sok. No: 8

Davutpaşa-Topkapı/İstanbul

Telefon: (0212) 482 11 01

Matbaa Sertifika No: 16086

### YAYIN HAKLARI

2015 © Alena Gredon, *Word Exchange* orijinal adıyla Doubleday tarafından  
yayımlanan bu kitabın Türkiye'deki tüm yayın hakları AnatoliaLit Telif  
Hakları Ajansı ile anlaşmalı olarak Timaş Yayınları'na aittir.  
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

# İÇİNDEKİLER

## 1. BÖLÜM: TEZ 11

A: *Alice* / Alice 13

B: *Bartleby* / Bartleby 37

C: *Communication* / İletişim 67

D: *Dictionary* / Sözlük 99

E: *Empanadas* / Börek 135

F: *Father* / Baba 167

G: *G-d* / T-1 187

H: *Heuristic* / Sezgisel 189

I: *I* / Ben 211

## 2. BÖLÜM: ANTİTEZ 239

J: *Jackknife* / Çakı 241

K: *King* / Kral, Papaz 267

L: *Logomachy* / Bir Kelimenin Anlamı Yüzünden Çıkan  
Tartışma 295

M: *meme* \ 'mēm\ i mem  
İletişim İçin Kullanılan Bir Cihaz 319

N: *Names as Such* / Gibi İsimler 355

O: *OE* / Eski İngilizce 389

P: *Pineapple* / Ananas 397

Q: *Queasiness* / Bulantı 415

R: *Rock and Roll* / Rock and Roll 443

### **3. BÖLÜM: SENTEZ 451**

S: *Silence* / Sessizlik 453

T: *Torture* / İşkence 455

U: *Unsayable* / Dile Getirilemez 459

V: *Visitation* / Hasta Ziyareti 463

W: *Word* / Kelime 481

X: *X* / X, Eks 497

Y: *You* / Sen 511

Z: *0* / 0, Sıfır 515

Teşekkürler 523

---

I  
**TEZ**  
KASIM

---

---

# A

Alice \ 'a-ləs\ i

## Alice

yansımayla dönüşen kız

Geçtiğimiz kasım ayının çok soğuk ve تنها bir cuma gününde babam Sözlük'ten yok oldu. Hem de sadece ofislerinin yer aldığı camlı, büyük binadan değil; *İngiliz Dili Kuzey Amerikan Sözlüğü*'nün baş editörü, babam Douglas Samuel Johnson, hazırlanmasına yardımcı olduğu eserin içerisinde de o gece esrarengiz bir biçimde silindi.

Bu, Sözlük ölmeden, sözcükler geçerliliğini yitirmeden önceydi. Virüsten önce... Dilimiz kar gibi eriyip gitmeden önce... Ben sevdiğim her şeyi kaybetmeden önce...

Öğrendim ki kelimeler zaman içindeki makaralar gibi... Başka zihinlere açılan kapılar... Kelimeler olmazsa geriye ne kalır ki? Anlaşılmaz gelenekler... Tuhaf törenler... Katılmışmış kalpler... Kelimeler olmadan bizler tarihin yetimliyiz. Yaşamlarımız ve düşüncelerimiz onlar olmadan silinip gider.

Babam ortadan kaybolmadan, S0111'in ilk işaretleri görülmeden önce hayat tarzımız üzerine çok az düşünmüştüm. Büyüdüğüm, değişen dünya -kitaplarla mektupların, fotoğraflarla

haritaların, paket servis yapan restoranların menülerinin, zaman çizelgelerinin, albüm içi yazılarının ve günlüklerin yavaşça azaldığı- kabullendiğim bir dünyaydı. Bir şeylerden mahrum kaldıysam bile bunlar özlediğim şeyler değildi. Kelimeleri nasıl özleyebilirdim ki? Yazılardan oluşan bir denizde boğuluyorduk. Her dakika çan çan bir yenisi geliyordu.

Babam ise teşekkür notlarının ve el yazısının ölümünün yasını tüm hayatı boyunca tuttu. Gazeteler... Kütüphaneler... Arşivler... Pullar... Kabullemesinin vakit aldığı cep telefonlarını bile özledi. Ve tabii ki sözlüklerin basımı biter bitmez onların kaybına da dertlendi. Bu gibi şeylere duyduğu özlemi bir nebze de olsa anlayabiliyordum. Eski bir Olivetti daktilonun güzelliği... Bir mektup açacağı... Bir dolmakalem... Ama Mem'in belirsiz "sonuçlarından" ve tehlikelerinden karamsarlıkla bahsettiğinde açıkçası onu ciddiye almamıştım. "Hızla bozulma" ve "kendi kuyruğunu yiyen yılan" üzerine vaaz verip medeniyetin sonunu öngördüğünde de... Yıllar boyunca, o en sonunda olacakların çoğunu -hafızanın zayıflaması, Kelime Borsası'nın yükselişi, sonrasında dil virüsü- tahmin ederken kimse onu dinlemedi. Ne hükümet ne medya ne yayıncılık endüstrisi ne de bu yakınmalardan çok sıkılan annem... Ben de dinlememişim, yirmi üç yaşında onun yanında çalışmaya başladıktan sonra bile dinlemedim. İlerledikçe karşımıza çıkabilecek dönemeçleri kimse dert etmediği gibi, daha da yükseklere uçtuk.

Şey... Aslında kimse değil. Babamın komplocu tanıdıkları olduğunu sonrasında öğrendim. Onun az rastlanır inançlarını paylaşan insanlar... Ama onlardan babamın ortadan kaybolduğu geceye kadar hiç haberim yoktu. Daha doğrusu, onlar beni buldu.

Babamla akşam yemeğinde 52. Cadde'deki Fancy Dinner'da buluşacaktık; bu çocukluk ritüelini daha bir ay önce, erkek arkadaşım Max'in evden taşındığı gece yeniden diriltmiştik. Max'le dört yılımız toza dönmüştü. Belki de ayrılığa bu kadar şaşırırmamak lazımdı; ne de olsa geçmişte ikimiz de ilişkiyi bitirmeye çalışmıştık. Fakat en sonunda sağlam ve güçlü bir yerde durduğumuzu düşünüyordum ki Max gidiyordu.

Babamın odasına palas pandıras dalıp da haberi verdiğimde babam erken paydos etmeyi teklif etti. Onun asistanlığını yapıyordum -babam "yazman" diyordu- dört yıldan fazla bir zaman önce, ön lisanstan hemen sonra çalışmaya başladığımda bu işin geçici olacağını düşünmüştüm; çizim dosyaları bitirip üniversiteye başvuruncaya kadar yaparım diyordum. Fakat söz konusu hayatımı çok sever oldum. Sanki küvetteymiş gibi gevşedim. Film izleyecek vaktimin olması hoşuma gidiyordu: Uzun, konuşmaz ve İtalyan; kısa, şiddetli ve Fransız; özellikle soğuk tipli kadın oyuncuların yer aldığı aksiyon filmleri ve favorilerim, babamın sayesinde alıştığım, tatlı Buster Keaton'ın yer aldığı her şey. 39. Cadde'deki bitpazarında Max'e eski kazaklar, deri montlar, gömlekler aramayı seviyordum. Lazanya ve sufle yemek için arkadaşlarımı ve ailemi eve çağırmayı seviyordum. Annemle birlikte High Line ve Battery Wetlands'da yürümeyi ve bazen parklarda onunla birlikte gönüllü işler yapmayı seviyordum.

Aslında, işi de gerçekten sevmiştim. Belki o kadar da zorlayıcı değildi ama eğlenceliydi: Katılımcıların notlarını gözden geçirmek ve düzeltmeleri yayınlara geçirmek, alıntı paragrafları dosyalamak, kısa notları derlemek. Yazı işleri toplantılarında not tutmak bile fena sayılmazdı. Biraz uyuşuk ya da sıkkin hissettiğim günlerde bile bu rutin ve taranmış saçlarla, boyaya ya da çamura -ya da belirsizliğe- bulanmamış bir halde gidecek



bir yerimin olması hoşuma gidiyordu. Bazıları benim kadar tuhaf olan iş arkadaşlarımı seviyordum. Ve belki de en önemlisi, beni sık sık çıldırtsa bile babamla vakit geçirmek hoşuma gidiyordu—ben de diğer çalışanlar gibi ona “Doug” demeye başlamıştım. Çocukluğumda babam çok çalışırdı ve geceleri geç de olsa eve dönse bile bazen onun sanki uzun bir yolculuğa çıktığını hissederdim. Her zaman farkında olmasam da onu özlerdim. İşte bu nedenle, bir yetişkin olarak onunla bu kadar çok vakit geçirebildiğim, onun cömert, matrak, zor beğenen hallerini görebildiğim için kendimi çok şanslı hissediyordum.

Çoğu hafta sonunu hâlâ stüdyoda resim, heykel ve Max’in “enstalasyon” dediği şeylerden yaparak geçiriyordum: Minik maketler; Kevlar kumaştan, alüminyum folyodan ya da yapraktan kıyafetler; Max’le ikimizi gündelik işler yaparken gösteren, hareketli oymalar. Max’in sözleriyle “âni yaşamak.” Dosyam asla tam olarak bitmiyordu, zaten babam da beni bu yüzden sık sık nazıkçe paylardı. “Kendine fazla yükleniyor olmayasın? Sandığından çok daha fazlasını becerebilirsin,” sürekli tekrarladığı bir nakarattı. Ama hep yapacak biraz daha işim vardı ve diğer işlerin bitmesi bekleyebilirdi.

Max’in planları -MBA, stajyerlik, Hermes Corp.- daha önemliydi, özellikle de onun için. “Ben köşeyi döndüğümde,” derdi Max, “sen de ne istiyorsan olursun.” Bunu beni kızdırmak için söylerdi. Hayatım boyunca başka insanların parasını öfkeyle kabul etmiştim. Genelde de büyükannemlerin—Onların çok parası vardı, benimse hiç yoktu, dahası onların tek torunuydum; yine de çoğu kez parayı almamanın kibarca bir yolunu bulmaya çalışırdım. Fakat kabul etmek istemesem de Max’in söylediklerinde haklılık payı vardı. Her şeyi çantada keklik kabul ediyordum, evlenecek ve çocuk yapmaya başla-

yacaktık. Gittiğinde yüzleşmek zorunda kaldığım şeylerden biri de bu oldu: Kendim.

Ama ayrıldığımız öğleden sonra yaşayacaklarıma henüz hazır değildim -*Eşyalarımı bu gece alacağım*, yazıyordu mesajda- ki zaten babam da bunu hissetti—Masasına dayandığım sırada yüzümden süzülen gözyaşları da ona bir ipucu vermiş olabilir. İşte o hep tercih ettiğimiz favori restoranımıza gitmeyi de o sırada önerdi. Boş ajandasını karıştırarak, “Müsait miyim bir bakalım,” diye şaka yaptı. Babam aynı zamanda bekardı. O yüzden aslında neredeyse hep müsaitti.

O aydan beri -Fancy’nin spesiyalleri güveçten rulo köfteye, balık filetodan Şükran Günü için hindiye dönerken- babamla ikimiz her cuma gecesini restoranın ön köşesindeki oturma bölümünde geçirdik. Burayı seviyorduk, çünkü hâlâ bir garsonu vardı; Marla. Turuncu saçlı, iri kıyım bir tipti. Yemeğimizi sanki lütufta bulunuyormuş gibi getirirdi. Ama o bile göstermelikti; siparişimizi her yerdeki gibi Mem’imle verirdik. Yine de avunuyorduk. Yemek yerken hafif taciz...

Bugün de yedi buçukta buluşacaktık; ben evden gelecektim, babam ise doğrudan Sözlük’ten oraya geçecekti. Daha önce birkaç dakika bile geç kaldığı olmamıştı. Genelde bekleyen o olurdu. Bir tomar sayfanın üzerine eğilir ve kalemlerle kâğıdın durmadan, alenen kullanılmasına alışkın olmayan küçük çocukların bakışlarına aldırış etmeden düzeltmeler yapardı, ta ki ben soğuktan ve Max’i durmadan özlemekten nefesim kesilmiş bir halde içeri dalıncaya dek... Ben ucuz döşemeyle kaplı sırada yanına otururken babam, “Bana tam rapor ver,” derdi.

Ama söz konusu gecede gittiğimde masamız boştu.

Başta istifimi bozmadım. Babamın geç saatte bir toplantısı olduğunu söylediğini hayal meyal hatırlıyordum. Çay sipariş etmeye çalıştım ama Mem’im siparişi sıcak viskiye çevirdi.

Marla buğulu bardağı önüme sertçe bıraktığında gevşeyip bir yudum aldım. Fakat yirmi dakika sonra kalbim küt küt atmaya başladı. Günleri karıştırdığımı sandım—bu babamın büyük parti gecesi idi ve evde hazırlanıyor olmalıydım. Babam geçenlerde Sözlük’ün yirmi altıncı yıl düzenlemesine öncülük etmişti -kariyerinin açık arayla en büyük projesi- ve sözlüğün kırk ciltlik üçüncü basımı bir hafta sonra çıkacaktı.<sup>1</sup> Ama gecikmiş olduğum fikri zihnimde şekillenemeden Mem’im bana partinin ertesi cuma olduğunu hatırlattı. Kelimeler ekrandan silinirken rahatlamış bir halde içkime geri döndüm.

Sonunda üzgün bir halde, Marla’nın açıkça dile getirdiği merakı -“Gelmiyor mu?”, kullandığı kelimeler sanırım bunlardı; açıklanamayacak bir şekilde zehir gibi içime işleyen kelimeler- ve giderek artan bir rahatsızlığın hücumu altında yarım saat boyunca orada oturmuş bulundum. Babamın ofisini defalarca aradım. Sonra hafif çakırkeyif bir halde Marla’ya hesabı ödedim. Akıldan eve gitmek geçiyordu ama bunun yerine sert rüzgâr yüzünden sersemlemiş bir şekilde doğuya ve kuzeye doğru birkaç bloku geçip Sözlük’e yöneldim.

1 Doksanların başında çıkan ikinci basım babamın ilk başarısıydı: 339 kiloluk yirmi cilt. *New York Times*, “Kılı kırk yaran bir Delphi; yeni Dr. Johnson sadece devlerin omzunda oturmadığını kanıtlıyor,” diyerek onu övmüştü. Fakat asıl üçüncü basım muhtemelen resimli değil de baştan sadece yazılı olarak basılacağı için eşi benzeri görülmemiş bir ilgiyle karşılanmıştı. New York Halk Kütüphanesi’nin son açık kalan bölümünde yapılacak tanıtımı; beni, babamı, annemi ve neredeyse herkesi şaşırtan büyük bir sosyal olaya dönüşmüştü. Söylenenlere göre sadece pazarlamada çalışan Chandra buna şaşırmıyordu.

(Kendimi, bu dipnotların dil tedavimin bir parçası olduğunu açıklamak zorunda hissediyorum. Bu dokümana açıklayıcı notlar koyarsam, bunun sohbet laboratuvarında geçirmem gereken saatlerden düşüleceği söylendi—dipnotlar insanın kendisiyle sohbet etmesi gibi. Hem hafızanın güçlenmesine de yardımcı oluyorlar.)

Saçlarım suratıma yapışmış bir halde köşeyi dönüp de Broadway'e geldiğimde meydanda takım elbiselerden oluşmuş siyah bir bulutun içinde Max'i gördüm. O sırada kalp atışlarım hızlandı. Saklanmayı ya da geri dönmeyi düşündüm ama o diğer tarafa gidiyordu ve beni fark etmiş gibi bir hali yoktu.

Son zamanlarda Max'i çok görüyordum. Kahve siparişi verirken... Tren beklerken... Havalı bir kadının omzuna kolunu atmışken... Aslında bunların hiçbiri Max değildi. Sadece eski hatıraların dumanından oluşmuş hayaletlerdi gördüklerim. Gerçek Max, Red Hook'a taşınmıştı.

Bu yüzden aldırış etmeden Sözlük'e doğru adımlarımı hızlandırdım.

Lobinin cam kapısını aralamak için hamle yaptığımda ardına kadar açıldı ve güvenliğin yanına doğru ilerlerken buz gibi bir rüzgâr çığlık atarak içeri girdi. Rodney masasında tek başına oturuyordu. "İyi akşamlar Bayan J," diyerek aklar düşmüş başını sallayıp nazikçe selam verdi.

"Hâlâ yukarıda mı?" diye sordum burnumu eldivenime silerken.

"İndiğini görmedim," derken bana şaşkın bir bakış fırlattı Rodney.

Yirminci kat karanlık ve boştu. Cuma gecesi saat sekizi geçmişti ve herkes, en düşük kademedeki, en yalnız etimoloji asistanları bile saatler önce işten çıkmıştı. Görünüşe göre babam dışında herkes... Loş koridorda ofisine doğru ilerledim. Kendi küçük bölmemin önünden geçtim. Berbat haldeki konferans odasını geride bıraktım. Her yerde sandalyeler... Soğuk kahvelerle dolu bir masa...

Babamın kapısının altından ışık sızıyordu, heyecanla kapıyı çalmadan açtım. İçeri girerken, "Neredeydin?" diye söyleniyordum. Ama sonra sustum. Çünkü boşluğa konuşuyordum.

O an nasıl bir endişeye kapıldığımı anlatamam ama babamın bana bir anda parlak bir vaha gibi gelen ofisinden ayrılmak istemedim. Aslında aynı zamanda orada kalmak niyetinde de değildim. Neticede kalma isteği daha ağır bastığı için kapıyı kilitleyip lobiye telefon ettim.

“Hımm,” dedi Rodney. “Biri gelip sizi alsın mı istiyorsunuz? Ben yerimden ayrılamam ama yirmi ikinci kattaki Darryl’ı arayabilirim.”

Az daha olur diyecektim, sanki çıldırmıştım. Rodney’nin sesinde bir tuhafılık vardı, belki de sinirlenmişti. Sonra babamın koltuğunda gözüme tanıdık bir eşya ilişti. “Boş ver,” dedim. Sakinleşip babam her nereye gittiyse birazdan döner diye düşünmüştüm. Hem o sırada elimde nadir yakalanan bir fırsat vardı.

Babam ortalıkta yokken onun ofisinde olmak oldukça alışılmadık bir durumdu. Ve annemle ayrılımlarının üzerinden bir sene geçmesine rağmen, hâlâ sinir bozucu bir şekilde fazla boş evinden farklı olarak bu oda, babamın en sevdiğim ıvır zıvırlarıyla doluydu. Jean Hala’nın memleketleri -ve babamın adaşı- Douglas, Wyoming’dan yollanan av lisansı... Çalışma masasındaki lambanın hemen yanında mantar tıpalı şişesi içinde yıllanmış şarap sirkesi—babam bunun salatalar için olduğunu söylerdi ama onun şişeyi kafasına diktiğini pek çok kere görmüştüm.

Kapının yanında hava basınçlı kargo hattının boruları vardı, bunlar taşıdıklarını “Gelen” kutusuna boşaltırlardı. Bu etiket bana oldum olası gereksiz gelmişti. Ama belki de aynı şey tüm sistem için söylenebilirdi. Babam 1974 yılında yirmi yedi yaşındayken -ben de bu yaştayım- Sözlük’te çalışmaya başladığında ilk yaptığı şeylerden biri -yeni sözcükler, tartışmalı terimler, özellikle sorunlu kelime kökenleri vs. gibi- “hassas

verilerin” hızlı ve güvenli bir şekilde iletilmesi için hava hortumları monte edilsin diye uğraşmak olmuş. Buradan arada şans kurabiyesinin içinden çıkan fallar da gidip gelirdi. Çizgi romanlar... Çikolatadan yumurtalar... Sözlük o zamanlar iki kata yayılmış ve babam ısrarla tüplerin verimliliği artıracığını savunmuş. Onların demode, masraflı ve zahmetli şeyler olduğu fikrine ise şiddetle karşı çıkmış. Yakında bilgisayarlar sayesinde bilginin elektronik ortamda iletileceği “dedikodusuna” aldırış etmemiş. Ve tüm bunlara rağmen, hem yönetim kurulu hem de bina yöneticileri buna izin vermiş. Babam inanılmaz ikna edici olabilir—gerçi annem buna karşı çıkacaktır.

Kolay olmamış; çünkü binayı başka kurumlarla da paylaşıyorlarmış—o günlerde çoğu yayıncıymış. Ama Sözlük hükümet destekli, kâr amacı gütmeyen ve ayrıcalıklı bir işletme olduğu için onun yeri ayrıymış—ayrıca bina yöneticileri kapıda Sözlük’ün prestijli adının yazmasından hoşlandıkları için kirada biraz indirim de yapılmış. Fakat Sözlük’teki hava hortumlarının başarısından sonra bunlar kısa süre içinde tüm binaya yayılmış. Başlarda neredeyse herkes onları kullanıyormuş; her katta istasyonlar, babamınki gibi birkaç ofise ise doğrudan teslimat. Bodrumdaki dağıtım terminalindeki bir operatör dokümanları yönlendiriyormuş ve kontratları, bildirimleri, notları bu kadar çabuk ve kolayca alabilmek bir lütuf olarak görülmüş. Sonrasında bilgisayarlar yaygınlaştığında Sözlük tek kata “yayılacak” ve operatör, günlerini terminallerle aynı şekilde gözden düşen- posta odası arasında bölüştürecekti; zaten azalan hortum kullanımı ise böylece neredeyse tamamen kesilecekti.

Tüm bunları biliyordum. Babamın ofisinde o gece henüz bilmediğim şey ise şehirde hava hortumlarına sahip tek binanın bizimki olmadığıydı; en azından birkaç yerde daha onlardan

vardı—ve bunlar hortumlarını çok daha yakın zamanda taktırmıştı.

Bu düşünceler içerisinde babamın gelen evrak kutusunun yanından geçerken kitaplarına da göz attım. Mem’de ya da başka bir akıllı ekranda akıp giden hierogliflere bakmak yerine hâlâ kitap okuduğunu bildiğim tek tük insandan biriydi babam. Sözlük çalışanları bile bu şekilde pek fazla okumazdı. Bart dışında... Bart babamın çırağıydı—onu hep biraz kıskanmışımdır. Etimoloji Bölümü’nün başı -Babam oraya “Ölü Harfler Departmanı” derdi- ve Sözlük’ün editör yardımcısıydı. Onun da bir sürü kitabı vardı. Babamla ikisi bu işte tamamen yalnız değildi. Başka aykırılar da vardı. Ve elbette her türlü antika *objeyi* toplayan koleksiyoncular...

Babamın raflarından birinde, Samuel Jackson’ın bir biyografisinin<sup>2</sup> önünde, yarısı boş bir Bay Rum marka tıraş losyonu şişesi duruyordu. Babam bu tercihi için losyonun üretildiği Batı Hint Adası’na birkaç yılda bir gitmesi gerektiğini söylemişti. O gece şişeyi görünce derin bir acı hissettim. Max’le birbirimize âşık olduktan hemen sonra oraya gittiğimizi hatırladım. Aslında o şişe muhtemelen bir sanat eseri sayılırdı: Babama bir kasa tıraş losyonu yollamıştık. Max o zaman, “Müstakbel kayınbabama bir hediye,” demişti.

Oradayken babama ananaslı bir sürü şey de almıştık. Ananaslara özel bir ilgisi vardı. Ofisinde birkaç tane ananas resmi -ikisini durduğum yerden görebiliyordum- ve ananas şeklinde,

2 Bu öteki Dr. Johnson on sekizinci yüzyılda kapsamlı ilk İngilizce sözlüğü yazmış. Babamla pek çok benzer yanları var: Merak, şüphe, iri göbekler, kırık kalpler ve sözlük bilimine karşı üstün bir yetenek. Babam çoğu kez bu ismin kaderi olduğunu söylerdi. Ve bunu dürüstçe elde etmişti: Gram ve PopPop Johnson, babamın adını aldığı edebî atasından ancak babam lisans tezine başladığında haberdar olmuşlardı.

bronz, büyük bir kitap desteği vardı. Ananas desenli kravatlara, ananas baskılı gömlek ve çoraplara sahipti. Sekiz ananasın taç kısmını özel lambaların altındaki saksılarda tutuyordu. Saksılar o gece biraz kurumuştı. Babama söyleyeyim diye düşündüm. Eğer gelirse...

Zaman ilerledikçe sabırsızlanıyordum. Mem'ime baktım. Babamın kavanozundan bir tane meyankökü şekeri aşurdım. Peşi sıra bir tane de çikolata kaplı ananas aldım ve babamın göz koyduğum bir kalemiyle birlikte, birkaçını da daha sonra yerim diye paltomun cebine attım. Ve iki dakika kadar, yani zihnim sıkıntıdan iflas edinceye dek kitap okumaya çalıştım.

Bir de sanki görünmeyen bir tüy yanağımı gıdıklıyormuş gibi hafif bir huzursuzluğa kapılmaya başlamıştım. Bu histen kurtulmak için babamın ananasgillerini suladım ve kendimi nemli toprağın yoğun, ağır kokusuyla yatıştırmaya çalıştım. Sonrasında kuralları çiğnemenin o harika ürpertisini hissettim.

Babamın çalışma masasının çekmecelerinde ne tuttuğunu oldum olası merak etmiştim. Gelirse ayak seslerini duyabileyim diye dikkatimin yarısını kapıya verdikten sonra oturdum ve teker teker bütün çekmecelere baktım. Çoğu işle ilgili ıvır zıvırla doluydu: Kâğıtlar, buruş buruş hale gelmiş notlar, kurşun kalemlerin kırık uçları. Ama sonra soldaki en üst çekmeceyi açmaya çalıştım. Asıldım da asıldım. Biraz fazla sarsmıştım. En sonunda çat diye bir sesle yerinden oynadı -arkaya sıkışan bir kalemin kırıldığını fark ettim- ve tıkırtıyla açıldı.

Babamın oraya sakladıklarına şaşırıldığımı söylemek pek de doğru sayılmaz. Ama hayal kırıklığına uğradım. Bu, karman çorman -ve biraz önce mürekkebe bulanmış- Vera Doran fotoğraflarından<sup>3</sup> oluşan bir zulaydı; muhtemelen dünyanın en geniş

3 Babam bu dünyada da dijitale geçiş yapmamıştı. 2002 yılında ben daha çocukken, şehirde, Chelsea semtinde son kalan karanlık odalardan birinde fotoğraf tab ederdik.



özel koleksiyonuydu. Vera Doran. Annem. Douglas Johnson'ın müstakbel eski karısı... Fotoğrafları mürekkebe bulduğım için kendimi çok kötü hissetmişim. Ama aynı zamanda misilleme yapmanın ufacık, haksız keyfine de kapılmadım desem yalan olur. Max'in de dediği gibi, kaza diye bir şey yoktur. O annemdi ve onu seviyordum ama bazen keşke babam onu artık sevmese diye dilemekten kendimi alamıyordum. Babamın acı çektiğini görmek beni kahrediyordu.

Açıkçası tüm aile hayatımıza yeni ve karanlık bir lensten bakmak benim için de kolay olmamıştı. Annem gerçekten o kadar mutsuz muydu? Oysa bana hiç öyle gözükmemişti. Onlar kimi arkadaşlarımla anneleriyle babaları gibi o kasvetli tiplerden hiç olmamışlardı. Birbirlerine ve bana sarılır, "Seni seviyoruz," derlerdi ve zaten her şey o kadar ortadaydı ki sözcükler lüzumsuz kalırdı. Annem mutfakta güle oynaya tavuk kızartıp şarabını dökmemeye çalışırken babam ona *Don Giovanni*'yi söylerdi. Dahası aşk notları yazar ve alışveriş listeleriyle faturaların üzerine komik şeyler çizerdi. Annem salonda bizim için mambo yapar ya da koridoru podyuma çevirirdi. Kavga ettiklerinde taş üstünde taş kalmadığı doğrudu -bazen eşyalar havada uçurdu- ama ben bunların hep iyiye işaret olduğunu düşünmüştüm. Belki gerçekten de öyleydi. Nitekim son birkaç senede bu kavgalar giderek azalmıştı.

Ne olursa olsun, babamın anneme ait fotoğrafları şahaneydi. Okuduğu lisede sadece kızlar tarafından sahnelenmiş *İhtiras Tramvayı*'nda Blanche DuBois kılığındaki Vera Doran... İspanyol paça, güzel pantolonlar giyen, saçı başı dağılmış, ayağında turuncu, dev platformlu sandaletlerle, -Woodstock'ta- sahnenin yakınında takılan, birazdan sahneye çıkacak kırpık saçlı adamlarla -*Creedence Clearwater Revival*- şakalaşan Vera...

Üzerinde sadece boyalı bir kot pantolonla, kocaman harflerle JORDACHE KILIĞI yazan, 1978 yılından kalma bir reklamdaki bakan Vera... O vakitler ikisi evleneli daha birkaç yıl olmuş ve annem gelirlerini artırmak için hâlâ modellik yapmaya devam etmiş. Altıncı doğum gününde Vera, Doran'ların 68. Cadde'deki evinde gerçek elmaslarla süslü bir taç takmış gibi havalara girmiş, ciddi bir masal prensesi... Ve favorim -şimdi iri, siyah beneklerle lekelenmiş- evlilik fotoğrafları: Annem yirmi bir yaşında, Bryn Mawr'dan yeni mezun olmuş, koyu kahve saçları darmadağın ve üzerinde gümüş renginde bir mini elbiseyle—Bayan Doran bunu görünce geline törende gümüş renkli bir şeyler bulunmasının iyi olduğunu, çünkü kendisine hiç gümüş eşya miras kalmayacağını söylemiş. Al yanaklı, halinden memnun görünen ve onun neredeyse iki katı iri bir adam olan kılı<sup>4</sup> kocası, kalın camlı gözlükleri ve ananas baskılı geniş kravatıyla gülümsüyor ve gümüş elbiseli anneme ışıl ışıl parlayan bir lokma ananaslı kek yediriyor.

Bu resme uzun uzun baktım, biraz temizlemeye çalıştım. Resimde annemin keyfi yerinde; babam kek çatalını onun kusursuz, dolgun dudaklarına, kocaman gülümseyen ağzına yaklaştırırken kakkahalar atıyor. Yana eğilmiş, şu an benim bilmediğim bir şey düşünüyor. O da tam aksine olay yerindeki -1975'te Doran'ların Doğu Hampton'daki evinin arka bahçesinde bir düğün- diğer tüm tanıklara aldırış etmeden, annemi hayranlıkla izliyor.

4 Yüksek lisans yapmak için gittiği Oxford'da takma adı bir ayıyı andırıldığı için Ursie'ymiş. Çünkü el ve ayak parmaklarından göğsüne, sırtından kulaklarına kadar neredeyse her yerinden kızıl-sarı, kıvrırcık tüyler fişkirirdi. Çocukken plaja gittiğimizde bunların bolluğu beni bazen ürkütürdü.

O an babamın tabiriyle bir “hüzün atağına” kapıldım. Fotoğraflar tadımı kaçırmıştı. Adeta bağlılığın kalmadığının kanıtıydılar. Sevdiğin herkes bir gün, bir şekilde ortadan kaybolacak.

Dikkatimi tekrar çekmeceye yönlendirdiğimde babama ait birkaç resim daha gözüme çarptı—sonrasında polis bunların hepsine el koyacaktı. Resimlerden birinde delikanlılığında Jean Hala’yla birlikteydi, ikisi de Kuzey Platte Nehri’nde ellerinde kahverengi, iri birer alabalıkla poz vermişti. Bir başkasında, Harvard’da doktorasını bitirdiğinde hem Yüksek Lisans İngilizce Sunum hem de Lisans İngilizce Sunum dallarında konuşmasını yaparken: “Johnson&Johnson: İngiliz Dili Sözlüğü ile Bir Aşk İlişkisi.” Oxford’da Isis Nehri’nde sala binerken... Ve birinde ben on iki yaşındayken ikimizin Central Park’taki Alice Harikalar Diyarı’nda heykeliyle çekilmiş resmimiz. Okuldaki piyeste rol almıştım ve o da bana kostümümü giydirmişti.

Çekmece de aile tarihimizin altına gömülmüş başka bir şey daha vardı: Babamın Alef’i. Babamın bir Mem’i olmadığını kastettiysen kusura bakmayın. Mem *kullanmıyordu* (Benim Mem’im olmasından nefret ediyordu ama bu savaş çok önce verilmişti. Beni istenirse alınan mikroçipten vazgeçirmeyi *başarmıştı*; gerçi buna biraz sinir oluyordum. Ama yeni Mem’in neler yapabildiğini merak ediyordum -yakında çıkacaktı- ve terfi ettiğimde bir tane almayı planlıyordum). Evet, babamın varlığını unuttuğum bir Alef’i vardı. Bu, Synchronic Inc.’nin çıkardığı ilk Mem modeliydi. Yaygın dağıtımı yapılmamıştı ama çıktığında birkaçı yayıncılık sektöründe olmak üzere önemli yerlerdeki insanlara verilmişti.

Anladığım kadarıyla Synchronic Inc., Alef adını, bir sayısını ve İbrani alfabesinin birinci harfini temsil ettiği için seçmişti. Ama isim tutmamıştı -kimse düzgün telaffuz edemiyordu- ve cihaz hatalarla doluydu. Sixth Sense yazılımının

çok erken bir versiyonuna sahipti ve o zamanlar “Diadem” denen Crown’unun neredeyse hiç sensörü yoktu; sadece temel ruh hallerini kabaca ölçebiliyordu. Aleti seçimleri öğrenmesi için birkaç hafta boyunca eğittikten sonra bile, akıllı teknoloji ne istediğinizi ancak çok az bir oranda tahmin edebiliyordu. Babam, “Pek zeki değil ama iyi huylu,” demişti.

Ama aslında değildi: Pek çok kullanıcı bilgisayar oyunları oynarken bir Çin hava durumu sayfasının yüklendiğinden ya da canlı poker izlemeye çalışırken Rus kumar sitelerine yönlendirildiklerinden şikâyet etmişti. Yazılım ve donanım bir buçuk sene sonra düzeltildiğinde ise cihazın adı “Mem” olarak değiştirilmiş ve Synchronic, mevcut cihazını takas etmek isteyenlere sağlam bir indirim yapmıştı. Neticede dolaşımda pek az Alef kalmıştı. İşte babamınki de bunlardan biriydi. Ne var ki bunu bulmak bana başta bir şey ifade etmedi.

Cihaz kocamandı, neredeyse bir kitap büyüklüğündeydi ve kullanışsız, iri düğme ve tuşları vardı. Alef’i açtım, parolayı -babamın anneme taktığı pek çok lakaptan biri- üçüncü denememde tutturdum ve yüklenmesini beklerken babamın penceresinden bir müddet dışarı baktım. Neredeydi acaba?

Aşağıda kırmızı ve beyaz ışıkların yanıp söndüğü sokakların sesi, altımdaki on dokuz kat tarafından tamamen kesilmişti. Bazen sert rüzgârlar binamızın sanki açık denizlerdeymiş gibi uğuldamasına yol açardı. Cama baktım, kendi yansımam kabaran bir gümüş jelatin baskı gibi yüzeyden yükseliyordu. Camın yüzeyi bir paralaksa dönüştü. Dışarı bakarken benim için bir aynaydı, yüzüm dışarıdaki bütün loş şekillerin üzerinde yüzüyordu. O yükseklikten hissedilen şey insan hayatının yanıltıcı olduğuydu. Bir an için sanki upuzun bir mesafeden aşağı düşüyormuşum gibi hissettim. Sanki camın iç kısmına yansıyan kızla izlenen kız birleşiyordu.

Neyseki bu his kısa sürede geçti ama beni de ter içinde bıraktı. Pencerenin kenarından bir ürpertiyle çekildim. Kulaklarım uğulduyordu ve bir yerlerde bir kapının kapandığını duyar gibi oldum. Kalbim küt küt atmaya başladı. Koridorda bir ses duyar mıyım diye hiç kıpırdamadan durdum ve o sırada koşup kaçmak istesem de olduğum yerde kalakaldım. Babamın çantasına tekrar baktım. Kendimi, *onun hemen geri geleceğini* söyleyerek sakinleştirmeye çalışıyordum.

Sonra hemen hemen aynı anda dört şey birden oluverdi.

Önce bildik bir ses duydum: Babamın havalı hortumu boyunca ilerleyen metal kargo silindirinin hafif *vuuuup* sesi ve gelen kutusunda bekleyen başka bir silindir üzerine düşünce çıkardığı melodik metal *çım* sesi. İki silindiri de alışkanlıkla alıp kapaklarını açtım. Mesajlar sıradan görünüyordu. Ama sonra yazılanları okudum. İlki daktiloyla<sup>5</sup> yazılmış bir tanımdı. Ne yazdığını hâlâ hatırlıyorum: “diyakronik\ *sıfat*: yok olan bir dili inceleme metodu.” Bu bana hiçbir anlam ifade etmedi. Grameri bile doğru değil gibiydi. Giderek yok olan metot muydu, yoksa dil mi? Ayrıca mesajı kimin gönderdiği de belli değildi; baş harfler yazılmamıştı. İşin en tuhafı, kâğıda bir parça da kir bulaşmıştı.

Diğer nottan bir ipucu çıkarabilme umuduyla onu da açtım. “SOS’ini aldım. Beklemedeyim,” diyordu. Elle yazılmış ve üzerine “Dr. Phineas Thwaite” diye soğuk kaşe vurulmuştu. Bu adı biliyordum; kendisi Sözlük’e dışarıdan katkıda bulunanlardan biriydi. O sırada ne yapacağımı bilemez bir halde iki notu da babamın masasının üzerine bırakmaya karar ver-

5 Kıvrak, tuhaf harfleri daha yeni yeni tanımaya başlamıştım; babam ortadan kaybolmadan birkaç hafta önce antika bir Olivetti’nin tozunu almıştı. Sonrasında yazı karakterleri bu şifreli notunkilerle eşleşiyor mu diye baktım. Eşleşmiyordu.

dim ve yer açmak için Alef'i kaldırdım. Cihazın en sonunda yüklendiğini işte o sırada fark ettim. Ve açıldığında nedense Sözlük'ten bir sayfa göründü. Aslında spesifik bir sayfa açtı: *J* harfinde babamın kendisi hakkındaki maddenin olduğu yer.<sup>6</sup> Bazen ne kadar egosantrik olduğunu bilsem de cihazı o sayfada bırakmasına şaşırardım.

Gerçi asıl Alef'i kullanmasına şaşırmışım—herhalde seneler olmuştu. Bana, son asistanı Sam, cihazı onun için iyi niyetle programladıktan sonra birkaç ay kullanmaya çalışıp bıraktığını söylemişti. Ama cihaz biraz olsun şarj edilmeseydi açılmazdı. Babamın onu niye kullandığını ve elbette kendisi hakkındaki maddeye neden baktığını merak etmişim. Geldiğinde onunla dalga geçmeyi düşünerek ekranı taradım, oradan alıntı yapmak niyetindeydim. Ama madde yoktu.

Sayfaların arasında ileri geri dolaşım. Tekrar taradım. Maddeler Andrew Johnson'dan Earvin (Magic) Johnson'a atlıyordu. Douglas Johnson yoktu. Babamın dişlek vesikalığı yoktu. Etkileyici biyografik özellikleri yoktu. Resmen ortadan kaybolmuştu.

---

6 Bütün sözlükler biyografik maddeler yayınlamıyordu -örneğin Oxford Sözlük'te böyle bir şey yoktu- ve aslında babam da bunları Sözlük'ten çıkarmayı tercih ederdi. Ama hem Kuzey Amerikan sözlük bilimciler camiasının kimi isteklerine hem de yönetim kurulumuzun baskılarına boyun eğmek zorunda kalan babam, ikinci basıma kimi önemli insanlar hakkındaki maddelerin eklenmesine izin vermişti. Ama kendisiyle ilgili maddenin eklenmesini hiç onaylamamış -o kadar önemli biri olmadığını söylemişti- ve son baskıdaki "hata"yı gördüğünde düzeltme yapmayı düşünmüştü. Çalışanlara yazdığı öfkeli notta, "Biz kelimeleri tanımlıyoruz," diyordu. "İnsanları tanımlamayı onlara bırakmalıyız." Fakat yine de mesajını daha yumuşak bir tonda bitirmişti: "(Hepinizle) Belirsizlik içinde çalışmaktan keyif alıyorum."